

УДК 343.341

О. В. Ткаченко

К. А. Задорожний

АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАХОДИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ БОРТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Здійснено аналіз загроз корупції та наведено наслідки її впливу на національну (державну) безпеку. Проведено огляд антикорупційної політики, визначеної документами системи планування у сфері національної безпеки і оборони України. Проаналізовано антикорупційні заходи, запроваджені у Національній гвардії України. Зроблено висновки та подано рекомендації щодо вдосконалення системи антикорупційного законодавства в цілому та антикорупційної політики у секторі безпеки і оборони.

Ключові слова: корупція, антикорупційні заходи, антикорупційна політика, національна безпека, державна безпека, сектор безпеки і оборони, Національна гвардія України, антикорупційна програма Національної гвардії України.

Постановка проблеми. Зміцнення національної (державної) безпеки України в сучасних умовах залежить від якісної організації ефективної системи протидії загрозам їхньої безпеки. Однією із таких загроз на сьогодні є корупція. Корупція вже протягом значного часу є складним соціальним явищем, що негативно впливає на всі аспекти соціально-економічного та політичного розвитку держави, загрожує реалізації принципів верховенства права й соціальної справедливості, підриває основи демократії та порушує права людини. Крім того, унікальність корупції полягає у тому, що вона має здатність адаптуватися до заходів, які вживаються з метою запобігання її поширенню шляхом зміни форм прояву, а також виникнення нових протиправних та протизаконних діянь, які лише з часом на законодавчому рівні відносять до корупційних правопорушень або корупційних злочинів.

Наразі одним із пріоритетних напрямів політики нашої держави є запобігання корупційним проявам, оскільки корупція стала фактором, який становить загрозу національній (державній) безпеці, демократичному конституційному ладу й іншим життєво важливим державним інтересам України. З приводу загроз державній безпеці та державним інтересам автори статті поділяють погляди Ю. А. Яковука, який вважає, що це

об'єктивні фактори, які не залежать загалом від волі держави, але держава має на них впливати або їх враховувати [1].

Корупція як фактор загрози національній (державній) безпеці негативно позначається на різних сторонах суспільного життя: управлінні, економіці, соціальній сфері, правозастосуванні, політиці, громадській свідомості, міжнародних відносинах, у тому числі сфері безпеки і оборони. У зв'язку з цим руйнується обороноздатність країни. Корупція негативно впливає на військовослужбовців, їхній соціальний статус у суспільстві та підготовку до виконання завдань за призначенням, а також на бойовий дух підрозділів, підриває довіру до держави, що призводить до втрати довіри суспільства до армії, знижує готовність країни до оборони.

До того ж корупційні відносини, нехтуючи етичними, моральними, правовими нормами відносин між людьми, з часом трансформуються у норму поведінки, яка задовольняє учасників цих відносин. Ігнорування загроз, які містять у собі корупція, зволікання у запровадженні заходів, спрямованих на протидію цьому явищу, може призвести до вкрай небажаних наслідків для існування України як незалежної та демократичної держави.

Протидіяти корупції можливо за умови, якщо вона буде розглядатися як системне явище, що містить цілий комплекс соціальних, економічних, організаційних, правових та інших проблем, на які впливають такі фактори, як історичний розвиток нашого суспільства в цілому та людини зокрема, рівень розвитку демократії у країні, готовність суспільства до нових стандартів та умов життя і взаємовідносин, за яких суспільство в цілому та громадяни мають принципову нетерпимість до будь-яких випадків порушення законодавчих норм, особливо з корисливих особистих мотивів.

У запобіганні корупції важливу роль відіграють заходи превентивного характеру, що полягають в удосконаленні державного регулювання і контролю у сферах діяльності, де існує висока небезпека виникнення корупційних відносин, а відтак зростає імовірність корупційних діянь. Невідворотне покарання за корупцію з боку держави необхідно обов'язково доповнювати впливом громадянського суспільства, при цьому саме суспільство в довгостроковій перспективі повинно стати основним носієм ідеї осуду, протидії та неприйняття корупції, завдяки чому значною мірою можна мінімізувати прояви корупційних ризиків.

На шляху до реалізації цього завдання зроблено чимало кроків: прийнято нове антикорупційне законодавство, низку підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання корупції, ведеться постійний діалог Української держави зі світовою спільнотою щодо вироблення ефективних механізмів протидії та подолання корупції, здійснюються наукові дослідження, формується публіцистика антикорупційного характеру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Явище корупції, причини та умови її виникнення, заходи запобігання та протидії, вплив на суспільні, економічні, соціальні, політичні та інші відносини з різних аспектів розглядали у наукових працях багато відомих вітчизняних учених: Л. В. Багрій- Шахматов, Г. С. Буряк, І. П. Голосніченко, О. Г. Кальман, М. І. Камлик, Г. В. Кохан, І. В. Кушнарьов, Н. П. Матюхіна, М. І. Мельник, В. О. Мандибуря, Є. В. Невмержицький, С. С. Рогульський, С. Г. Стеценко, О. В. Терещук, І. І. Яцків та ін. Останніми роками дослідження явища корупції у різних сферах суспільного життя та

вдосконалення правових антикорупційних механізмів були здійснені такими науковцями, як А. В. Аршиннікова, О. О. Вороний, О. Д. Дмитренко, К. Є. Цебека, В. В. Кривенко, С. М. Пантелєєв, Б. Р. Заяць, А. В. Сіра, О. П. Тараненко, М. О. Удянський, М. В. Шевченко, О. М. Шимон. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, на сьогодні аналізу антикорупційних заходів у органах, відомствах та формуваннях сектору безпеки і оборони, особливостей форм прояву корупції та заходів протидії не достатньо. У зв'язку з цим вивчення корупції у сфері безпеки і оборони є доволі актуальним, оскільки успіх євроінтеграційних перетворень в Україні можливий лише за умов, коли в нашій країні не залишиться так званих закритих сфер життєдіяльності, а цивільний контроль стане невід'ємним складником ухвалення управлінських рішень на всіх щаблях системи державного управління [2].

Мета статті – на підставі аналізу змісту окремих документів системи планування у сфері національної безпеки і оборони України та дослідженні досвіду запровадження антикорупційних заходів у Національній гвардії України окреслити напрями боротьби з корупцією у секторі безпеки і оборони та сформулювати пропозиції удосконалення антикорупційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Ризики укорінення і поширення корупції у сферах державного управління, у тому числі секторі безпеки і оборони, є однією з актуальних загроз внутрішнього безпекового середовища. Впровадження заходів щодо зменшення рівня можливості виникнення корупційних ризиків у відомствах та утвореннях сектору безпеки і оборони, унеможливлення переважання приватних інтересів над державними і має бути пріоритетним напрямом державної антикорупційної політики. Майже всі науковці, які досліджували феномен явища корупції, вказували на те, що сектор безпеки і оборони є потенційно корупційно-небезпечним унаслідок штучно створеного захисту від прямого громадського та парламентського контролю, у зв'язку з чим обмежено доступ до контролю його діяльності у повному обсязі.

На цей час змістом документів системи планування у сфері національної безпеки і оборони України визначені засади антикорупційної політики у безпековій сфері. Зокрема, Стратегією забезпечення державної

безпеки, прийнято рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 30.12.2021 р., яке затверджене Указом Президента України від 16.01.2021 р. № 56/2022, одним із основних завдань державної політики у сфері забезпечення державної безпеки визначено протидію руйнуванню державного апарату та місцевого самоврядування у зв'язку з поширенням системної корупції у державних органах [3]. Також Стратегією національної безпеки України, прийнятою рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 14.09.2020 р., яке затверджене Указом Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020, встановлено, що захист особи, суспільства та держави від правопорушень, зокрема корупційних, забезпечення відновлення порушених прав, відшкодування заподіяної шкоди є одним із напрямів реалізації пріоритетів національних інтересів України та забезпечення національної безпеки. Корупцію визнано одним із факторів, який перешкоджає виведенню української економіки з депресивного стану, унеможливує її стале і динамічне зростання, підвищує уразливість до загроз, підживлює кримінальне середовище. Крім того, змістом згаданої стратегії державою заявлені зобов'язання перед громадянами України щодо утвердження принципу нульової толерантності до корупції, забезпечення ефективної діяльності органів, які запобігають корупції та протидіють корупційним правопорушенням з метою реалізації конституційних принципів індивідуальної юридичної відповідальності та невідворотності покарання [4].

Значну увагу напрямам антикорупційної політики у сфері безпеки і оборони, окресленню механізмів та шляхів її втілення приділено в Стратегії воєнної безпеки України, прийнятій рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 25.03.2021 р., яке затверджене Указом Президента України від 25.03.2021 р. № 121/2021 [5]. Цим документом визначено, що реалізація ефективних антикорупційних програм і запровадження нетерпимості до корупції та проявів корупційних явищ, виявлення і припинення кримінальних та інших правопорушень, підвищення рівня доброчесності в силах оборони є одним із завдань реалізації пріоритетів державної політики у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва.

Крім того, цією ж Стратегією визначено, що підготовка та ведення всеохоплюючої оборони України має здійснюватися в умовах достатньо високого рівня правової та політичної культури українського суспільства, доброчесності, нетерпимості до корупції та патріотизму громадян України. Досягнення цілей державної політики у воєнній сфері, сфері оборони і військового будівництва, визначених Стратегією воєнної безпеки України, здійснюватиметься шляхом зменшення ризиків корупції у силах оборони, також успіх у реалізації цієї Стратегії залежить від рівня довіри українського суспільства до органів законодавчої, виконавчої та судової влади в Україні, дієвої протидії корупції, політичної та правової культури в суспільстві, розвитку доброчесного та недискримінаційного суспільства, об'єднаного як повагою до сил оборони, так і повагою до закону [5].

Отже, розглянуті вище документи планування у сфері національної безпеки і оборони України окреслюють механізми запобігання та протидії корупції, доцільні напрями встановлення спеціальних законодавчих обмежень та вимог у сфері національної (державної) безпеки, секторі безпеки і оборони. Автори вважають, що у сукупності з іншими законодавчими та нормативно-правовими актами зазначені Стратегії доповнюють наявну систему антикорупційного законодавства, яка, на думку вчених, є збірним поняттям [6, с. 61–64], та позитивно впливають на створення умов, несприятливих для вчинення корупційних діянь, формування механізмів для реалізації запобіжних антикорупційних заходів.

Діяльність у сфері запобігання та виявлення корупції виділена в окремий напрям адміністративно-управлінської діяльності державних органів. Цьому питанню постійно приділяється увага з боку керівництва держави, міжнародних і громадських організацій.

Щодо запровадження превентивних антикорупційних заходів, то не стоїть остеронь і Національна гвардія України, яка відповідно до частини 2 статті 12 Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 р. № 2469-VIII (зі змінами та доповненнями) входить до складу сектору безпеки і оборони нашої держави [7]. Слід зазначити, що статтею 3 Закону України «Про Національну гвардію України» від 13.03.2014 р. № 876-VII (зі змінами та доповненнями) визначено, що

діяльність Національної гвардії України ґрунтується на принципах верховенства права, забезпечення додержання прав і свобод людини й громадянина, позапартійності, безперервності, законності, відкритості для демократичного цивільного контролю, прозорості, відповідальності, централізованого керівництва та єдиноначальності [8]. Очевидно, що більшість із визначених законодавством принципів діяльності Національної гвардії України, а саме – верховенство права, забезпечення додержання прав і свобод людини й громадянина, законність, відкритість для демократичного цивільного контролю, прозорість, відповідальність, передбачають запобігання правопорушенням та будь-яким протизаконним діям, у тому числі корупційним проявам серед посадових осіб Національної гвардії України, на яких поширюється дія статті 3 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII [9].

У Національній гвардії України запроваджено комплекс заходів антикорупційного контролю та превентивних антикорупційних механізмів. Антикорупційний контроль – це плани, процедури, заходи, методи та документи процесів запобігання і виявлення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією [10]. На підставі затвердженого звіту з оцінки корупційних ризиків, відповідно до вимог статті 19 Закону України «Про запобігання корупції» розробляється та приймається шляхом затвердження наказом командувача Національної гвардії України Антикорупційна програма Національної гвардії України на відповідний календарний рік. Вона визначає засади, спрямовані на забезпечення системного підходу до організації діяльності щодо запобігання та виявлення корупції серед особового складу Національної гвардії України, реалізацію антикорупційних заходів у кадровому забезпеченні, формування негативного ставлення особового складу Національної гвардії України до корупції, забезпечення його доброчесності. У Національній гвардії України діє Антикорупційна програма на 2021–2022 роки, затверджена наказом командувача Національної гвардії України від 01.03.2021 р. № 82 (із змінами, внесеними наказами командувача Національної гвардії України від 16.04.2021 р. № 158, від 17.08.2021 року № 636, від 17.01.2022 р. № 23) [11]. Слід зазначити, що

Антикорупційна програма Національної гвардії України на 2021–2022 роки розроблена з урахуванням розглянутих вище документів системи планування у сфері національної безпеки і оборони України. Її метою є:

– забезпечення координації та подальшого розвитку системи запобігання та виявлення корупції у Національній гвардії України;

– подальше впровадження механізмів прозорості, доброчесності, зниження корупційних ризиків у Національній гвардії України та підвищення рівня довіри громадян до діяльності правоохоронних органів;

– виховання антикорупційної правосвідомості, доброчесності особового складу Національної гвардії України та формування негативного ставлення до корупційних правопорушень під час виконання завдань щодо захисту суверенітету і територіальної цілісності України [11].

У додатку 1 до Антикорупційної програми Національної гвардії України на 2021–2022 роки передбачено завдання, заходи, строки виконання запланованих заходів щодо запобігання і виявлення корупції у Національній гвардії України. Цей документ розміщується на офіційному веб-сайті Національної гвардії України та доводиться до підпорядкованих військових частин.

Також з метою підвищення ефективності здійснення заходів щодо запобігання та виявлення корупції відповідно до вимог статті 13 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII [9] в Національній гвардії України функціонують (визначені) уповноважені підрозділи (особи) з питань запобігання та виявлення корупції. Так, у Головному управлінні Національної гвардії України – відділ з питань запобігання та виявлення корупції Головного управління Національної гвардії України, який є уповноваженим підрозділом Головного управління Національної гвардії України з питань запобігання та виявлення корупції. Так, у військових частинах наказами командирів військових частин визначено уповноважений підрозділ (уповноважену особу) військової частини з питань запобігання та виявлення корупції. Положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) військових частин приведені у відповідність до Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції, затвердженого наказом

Національного агентства з питань запобігання корупції від 17.03.2020 р. № 102/20, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21.04.2020 р. № 361/34644 [11].

У підрозділах Національної гвардії України запроваджено системне навчання посадових осіб з питань вивчення вимог антикорупційного законодавства та практики його застосування. Відповідні теми занять визначено Програмою з бойової та спеціальної підготовки підрозділів Національної гвардії України, затвердженою наказом командувача Національної гвардії України від 06.03.2017 р. № 138, Тимчасовою програмою індивідуальної підготовки офіцерів Національної гвардії України, затвердженою наказом командувача Національної гвардії України від 11.04.2017 р. № 220, Програмою підготовки головних сержантів взводів (рот) у Навчальному центрі Національної гвардії України та Програмою підготовки командирів відділень у Навчальному центрі Національної гвардії України, що затверджені наказом командувача Національної гвардії України від 27.06.2018 р. № 363 [11].

На офіційному веб-сайті Національної гвардії України оприлюднені телефони довіри, за якими забезпечується надання онлайн-консультацій, роз'яснень, зворотного зв'язку, а також отримання інформації про ймовірні факти протиправних діянь та вчинків. Крім того, розміщена інформація «Запобігання корупції», у якій містяться роз'яснення вимог антикорупційного законодавства, антикорупційні заходи, можливість надсилання викривачами повідомлення про вчинення військовослужбовцями та працівниками Національної гвардії України корупційних правопорушень.

До оцінки корупційних ризиків у діяльності Національної гвардії України може долучитися будь-яка особа шляхом участі в анонімному опитуванні із заповненням відповідної анкети, посилення на яке також розміщено на офіційному веб-сайті Національної гвардії України.

Слід зазначити, що Національна гвардія України бере участь в ініціативах та програмах у межах міжнародного співробітництва з питань додержання антикорупційного законодавства і розбудови доброчесності в оборонному секторі, які проходять в Україні та за її межами, а саме:

– у процесі планування та оцінки сил (ППОС);

– у співробітництві з Офісом зв'язку НАТО в Україні;

– у програмі НАТО з розбудови доброчесності, цілісності, прозорості та зниження корупційних ризиків у роботі оборонних та безпекових інституцій (Програма VI);

– у поліцейському співробітництві «Euroeast Police Cooperation».

Висновки

Діяльність міністерств, відомств, військових формувань сектору безпеки і оборони України, їх органів управління щодо запобігання та виявлення корупції повинна ґрунтуватися на тому, що суспільство має бути впевнене у високому рівні доброчесності їх посадових осіб, військовослужбовців та цивільних осіб. Досягнення цієї мети неможливе без наполегливого впровадження системних заходів щодо створення дієвого механізму запобігання корупції, посилення спроможності протидіяти корупційним проявам на всіх рівнях, а особливо в секторі безпеки і оборони. Корумпований оборонний сектор здатний суттєво впливати на криміналізацію політики та економіки країни і тим самим перетворюватися на загрозу її національній (державній) безпеці, а також національним інтересам.

На сьогодні на стадії розроблення перебуває проект Закону України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки», яким має бути затверджено антикорупційну стратегію на визначений у ній період часу. Зазначені законопроекти повинні бути спрямовані на вдосконалення системи запобігання та протидії корупції. У зв'язку із триваючим військовим конфліктом на сході України, анексією Російською Федерацією кримського півострова та поступове нагнітання агресивного середовища поблизу кордонів України виникає висока ймовірність нового військового конфлікту з Російською Федерацією. Отже, вдосконалення дієвих антикорупційних механізмів повинен бути пріоритетним напрямом майбутньої антикорупційної стратегії України мати всеохоплюючий, а не секторальний характер. Зусилля держави з питань боротьби з корупцією у секторі безпеки і оборони мають бути спрямовані на впровадження ефективних та прозорих процедур, за яких можливо оцінювати пов'язані з корупцією ризики, та забезпечення ефективного й прозорого управління, а також на здійснення потужної публічної інформаційної

кампанії з питань антикорупційної діяльності та забезпечення необхідної підтримки антикорупційних структур.

Реалізація антикорупційних заходів дасть свої позитивні результати внаслідок вдосконалення системи антикорупційного законодавства у поєднанні з можливістю його ефективного правозастосування. Корупція не повинна бути шляхом та способом задоволення потреб фізичних або юридичних осіб порівняно із задоволенням таких потреб у законний спосіб. Наявні антикорупційні заходи мають постійно оцінюватися на предмет результатів від їхнього впровадження, а також відповідної реакції у випадку зменшення їхньої ефективності шляхом удосконалення передусім заходів організаційно-правового характеру та адміністративного примусу, а також забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, що створює додатковий стримувальний ефект для усіх суб'єктів правовідносин. Метою запроваджуваних заходів має бути створення середовища, в якому корупція не матиме умов для свого існування.

Подальші наукові пошуки будуть спрямовані на вивчення сучасного позитивного досвіду запровадження антикорупційних заходів у оборонних відомствах зарубіжних країн та можливості його запровадження в Україні.

Перелік джерел посилання

1. Яковчук Ю. А. Щодо актуальних загроз державній безпеці України. *Сучасні проблеми забезпечення національної безпеки держави*: тези III міжнар. наук.-практ. конф, м. Київ, 26 листоп. 2020 р. Київ, 2020. С. 224–226.

2. Сьомін С. В., Дрьомов С. В. Боротьба з корупцією в секторі безпеки і оборони: світовий досвід і Україна. *Стратегічні пріоритети*. 2015. № 3 (36). С. 19–24.

3. Про Стратегію забезпечення державної безпеки: рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30.12.2021 р., затв. Указом Президента України від 16.01.2021 р. № 56/2022.

URL: <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377> (дата звернення: 18.02.2022).

4. Про Стратегію національної безпеки: рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14.09.2020 р., затв. Указом Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 18.02.2022).

5. Про Стратегію воєнної безпеки України: рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25.03.2021 р., затв. Указом Президента України від 25.03.2021 р. № 121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661> (дата звернення: 18.02.2022).

6. Сливка І. М., Гук І. М. Поняття «антикорупційного законодавства» у сучасному правовому полі України. *Сорок шості економіко-правові дискусії: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.*, м. Львів, 28 берез. 2020 р. Львів, 2020. 75 с. URL: http://www.spilnota.net.ua/download.php?file=file_1592857700.pdf. (дата звернення: 18.02.2022).

7. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 18.02.2022).

8. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text> (дата звернення: 18.02.2022).

9. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/ed20220213#Text> (дата звернення: 18.02.2022).

10. Виховання доброчесності та зниження ризиків корупції: навч. посіб. Київ: НУОУ ім. І. Черняхівського, 2018. 252 с.

11. Антикорупційна програма Національної гвардії України, затверджена наказом командувача Національної гвардії України від 01.03. 2021 р. № 82 (із змінами, внесеними наказами командувача Національної гвардії України від 16.04.2021 р. № 158, від 17.08.2021 р. № 636, від 17.01.2022 р. № 23). URL: <http://surl.li/ciods> (дата звернення: 18.02.2022).

Стаття надійшла до редакції 15.02.2022 р.

UDC 343.341

О. Tkachenko, K. Zadorozhnyi

**ANTICORRUPTION MEASURES IN THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE
AS A COMPONENT ELEMENT OF THE FIGHT AGAINST CORRUPTION
IN THE SECTOR OF SECURITY AND DEFENSE**

The activities of the ministries, agencies, military formations of the security and defense sector of Ukraine, their management bodies in the prevention and detection of corruption should be based on the fact that the society should be confident in the high level of integrity of their officials, military personnel and civilians. The article defines that achieving this goal is impossible without the persistent implementation of systemic measures to create an effective mechanism for preventing corruption, strengthening the ability to counter corruption at all levels, and especially in the security and defense sector. A corrupt defense sector is capable of significantly influencing the criminalization of the country's politics and economy and thereby becoming a threat to its national (state) security, as well as national interests.

The purpose of the article is to outline the directions of the fight against corruption in the security and defense sector and formulate proposals for improving anti-corruption activities based on the analysis of the content of individual documents of the planning system in the field of national security and defense of Ukraine and the study of the experience of implementing anti-corruption measures in the National Guard of Ukraine.

The article establishes that the implementation of anti-corruption measures will give its positive results due to the improvement of the system of anti-corruption legislation in combination with the possibility of its effective law enforcement. Corruption should not be a way and way of meeting the needs of individuals or legal entities compared to meeting such needs in a legal way. Existing anti-corruption measures must be constantly evaluated for the results of their implementation, as well as the corresponding reaction in the event of a decrease in their effectiveness by improving, first of all, measures of an organizational and legal nature and administrative coercion, as well as ensuring the inevitability of legal responsibility for corruption and corruption-related an offense that creates an additional deterrent effect for all subjects of legal relations. The aim of the implemented measures should be to create an environment in which corruption will have no conditions for its existence.

Our further scientific research will be aimed at studying the modern positive experience of introducing anti-corruption measures in the defense departments of foreign countries and the possibility of its introduction in Ukraine.

Keywords: *corruption, anti-corruption measures, anti-corruption policy, National security, state security, security and defense sector, National Guard of Ukraine, anti-corruption program of the National Guard of Ukraine.*

Ткаченко Олександр Вікторович – кандидат юридичних наук, начальник кафедри державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0002-3485-6603>

Задорожний Костянтин Анатолійович – викладач кафедри вогневої та спеціальної підготовки Київського інституту Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0002-5278-9627>